

lustigden in de rake klappen die zij zouden gaan uitdelen. Zo ongedisciplineerd trad de troep op dat in de lente van '41 al vele honderden leden die het al te bont gemaakt hadden (alleen al in Den Haag 'zeker een honderdtal'), geroeyeerd waren.

Vooraf van juli '40 af waren relletjes aan de orde van de dag, niet alleen met WA-mannen trouwens, maar in het algemeen met geüniformeerde NSB'ers. Hier en daar kwam het voor dat deze de hulp van de *Wehrmacht* inriepen. Musserts districtsleider in de Achterhoek, een psychopathische figuur, liet al eind juni de burgemeester van de gemeente Wisch en Terborg, J. J. G. Boot, die zich energiek tegen zijn aanmatigende houding verzet had, door de *Wehrmacht* opsluiten (Boot werd door de Arnhemse *Sicherheitspolizei* na één verhoor onmiddellijk vrijgelaten) en enkele dagen later werd het stadhuis in Kerkrade door leiders van de plaatselijke NSB bezet, met steun van de *Ortsgruppe* der NSNAP; ook hier werd, nu met steun van het college van secretarissen-generaal, aan dit eigenmachtig optreden snel een einde gemaakt.

Later in juli en in augustus ging de WA steeds uitdagender optreden, met name op de zaterdagen wanneer met *Volk en Vaderland* gevent werd. Alleen al het verschijnen van die zwart-geüniformeerden leidde dan in menige plaats tot onrust en incidenten. Het ernstigste gevecht deed zich op zaterdagavond 17 augustus in het Westland voor, in Naaldwijk. Twee weken tevoren was het daar, eveneens op een zaterdagavond toen de WA aan het colporteren was, tot kleine gevechten gekomen; het publiek had 'moordenaars! landverraders!' geroepen, het was op vechten uitgedraaid en daarbij had, aldus een wachmeester van de WA, de politie met de gummiknuppel uitsluitend op de WA-mannen ingeslagen; het publiek zou 'als overwinningdemonstratie' het Wilhelmus aangeheven hebben.² Dàt moest gewroken worden! Derhalve kwam de WA op de 17de met tachtig man in Naaldwijk opzetten: er was versterking uit Den Haag bij. In groepen van twintig werd gecolporteerd, waarbij de Naaldwijkers 'schiet ze dood! hang ze op! smeerlappen!' riepen. Op het marktplein werden liederen tegen de NSB gezongen, de WA-mannen hieven hun lied 'De zwarte soldaten' aan. In een minimum van tijd ontstond een massale vechtpartij; rijksveldwachters gingen charges uitvoeren en de WA-mannen bestormden tenslotte het politiebureau. Er werd geschoten, maar niemand werd geraakt. De WA kwam het bureau binnen, trof daar twee Duitse militairen aan en liet hen de *Sicherheitspolizei* in Den Haag opbellen teneinde assistentie te krijgen.

¹ Brief, 26 mei 1941, van heerbanleider J. E. Feenstra aan A. J. Zondervan (a. v., 709).

² 'Verslag der gebeurtenissen op 3 augustus 1940 te Naaldwijk' (NSB, 707).